

קורס מספר: 16. 1933 290 א01

סיעוד – תכנית השלמה לאחים מוסמכים בי"ח אנגלי נצרת

מועד:

שנה"ל תשע"ה – תשע"ו, 2015-2016, סמסטר אביב וסמסטר חורף, יום רביעי, 14:00 – 15:30,

10:00 – 12:00

מרצה: ד"ר חגית פרידמן

סמינר מחקר בהתפתחות

רקע:

התפתחות הילד הוא נושא לימודי ומחקרי מיוחד, שמתמקד בשינויים בראשית מסלול חייו של האדם ונוגע באופן ישיר להתמחות במקצועות הרפואה והבריאות. בקורס נבחן את האופן שבו מנגנונים עצביים ותבניות התנהגות יוצרים תהליך שמניע שינוי התפתחותי, תוך תפיסת התינוק והילד כמערכת אינטגרטיבית בתהליך של שינוי. נלווה את התפתחות התינוק והילד מהשבועות הראשונים לחייו אל גיל הגן, תוך התייחסות לאספקטים קוגניטיביים, רגשיים וחברתיים בשלבי ההתפתחות השונים. נקשר בין ליקויים במנגנונים העצביים, והשלכותיהם על הקוגניציה, מאפייני ההתנהגות, התפקוד הפיזיולוגי, והגישה הטיפולית הנובעת מכל אלה. מטרת הקורס היא פיתוח מיומנויות שנחוצות לביצוע תהליך של מחקר, והיכרות עם שיטות להערכה התפתחותית מוקדמת ולהתערבות מוקדמת בהתפתחות התינוק. לצורך כך, יוצגו וינתחו בכיתה מחקרים בהתפתחות, והתלמידים יערכו בעצמם מחקר בהתפתחות. הקורס מבוסס על לימוד עיוני (הרצאות מליאה, קריאה עצמאית של ספרות עדכנית, דיונים על שיטות האבחון וההתערבות), ועל עריכת מחקר בפועל (איסוף וניתוח של נתונים) וכתובה והגשה של דו"ח מחקר במתכונת של פרסום מדעי. הקורס נותן בידי התלמידים כלים ומיומנויות שיוכלו ליישם בקליניקה באופן מידי, וידע כדי להמשיך ולהתפתח גם בכיוון המחקרי.

מטרות הקורס:

- הכרת שלבי התפתחות סנסורית ומוטורית תקינה והשפעתם על התפתחות תפיסתית וקוגניטיבית.
- הכרת תהליכי ההתפתחות הנורומוטורית כבסיס לזיהוי ליקויים בהתפתחות.
- הכרת הבסיס ההתפתחותי של צירי ילדים, ומאפיינים תקינים וליקויים בצירי ילדים
- הקניית המיומנות לצפות בתינוק בפעוט ובילד לצורך איתור מוקדם של ליקויים בהתפתחות.
- היכרות עם כלים להתערבות מוקדמת בהתפתחות תינוקות פעוטות וילדים
- כתיבה של עבודה סמינריונית על שאלה מנגנונית בהתפתחות הילד.
- התנסות בשימוש בכלי איבחוני וטיפולי – על בסיס הידע העיוני.

מתכונת הקורס – שלבי ההתקדמות:

- הגדרת השאלה המדעית בתחום התפתחות הילד
- ניסוח של השערות המחקר על סמך סקירת ספרות מדעית עדכנית – לימוד במליאה ובקבוצות המחקר
- הגדרת הגישה האקספרימנטלית ותכנון מערך המחקר - לימוד במליאה ובקבוצות המחקר
- כתיבה והגשה של הצעת מחקר (סיום סמסטר ראשון).
- ביצוע השלב האמפירי של המחקר - איסוף הנתונים (במהלך חופשת הקיץ)
- ניתוח של הנתונים וסיכום של התוצאות – לימוד במליאה ובקבוצות המחקר
- כתיבת דיון – לימוד במליאה ובקבוצות המחקר
- הצגת המחקר בפני חברי הסמינר
- כתיבה ועריכה של דו"ח להגשה במתכונת של פרסום מדעי

הקורס מורכב ממספר חלקים –

- בתחילת הקורס יינתנו הרצאות מבוא בהתפתחות הילד ובשיטות המחקר להערכה התפתחותית ולהתערבות מוקדמת. יוצגו מחקרים שונים בהתפתחות הילד שנמצאים בחזית המחקר, כולל סקירת שיטות ואמצעים לאבחון מוקדם של ליקויים ואנומליות בגילאים שונים. בדיון יודגשו היתרונות והמגבלות של גישות המחקר השונות.
- בהמשך יתכננו התלמידים את הצעת המחקר בקבוצות מחקר קטנות (2 – 3 תלמידים בקבוצה), ההצעה תהיה מבוססת על מאמרים מדעיים בנושא המחקר ועל היפותיזה מנומקת שנובעת מפרסומים מדעיים. פגישות אלה ילוו ביעוץ פרטני של המרצה לכל קבוצה באופן ספציפי.
- לאחר מכן, יהיו הרצאות מליאה שילוו את ההתקדמות בעריכת המחקר בהיבטים הטכניים עד לכתיבת הדו"ח המדעי, לסירוגין עם פגישות ייעוץ פרטניות לקבוצות השונות לפי הצורך וההתקדמות במחקר.
- בהרצאות המליאה האחרונות בקורס יוצגו עבודות המחקר של התלמידים וייעשה ניתוח ודיון קבוצתי

דרך ההוראה:

1. הרצאות,
2. הנחיה, ניתוח ודיון משותף
3. למידה עצמית מתוך המקורות.
4. עבודה עצמאית באיסוף הנתונים

מטלות הקורס:

1. הגשת הצעת מחקר מפורטת עד סיום השיעור האחרון של סמסטר אביב תשע"ה
2. הגשת הנתונים של קבוצת המחקר עד השיעור השני של סמסטר חורף תשע"ו
3. הגשה של עבודה כתובה במתכונת של מאמר מדעי עד סיום סמסטר חורף תשע"ו
4. הצגת המחקר השלם בפני חברי הסמינר עד סיום סמסטר חורף תשע"ו

דרישות הקורס:

1. נוכחות בהרצאות המליאה

2. השתתפות בכל מפגשי הייעוץ של קבוצות המחקר

3. ביצוע והגשה של המטלות במועד –

4. ציון עובר = ציון 60 בכל מטלה

מרכיבי הציון:

40% הגשת הצעת מחקר

60% הגשת המחקר המלא

תכנית השיעורים (ייתכנו שינויים):

רצף ראשון (סמסטר אביב תשע"ד)	
שיעור 1	גליאה – מטרות ומבנה הקורס. התפתחות נירומוטורית של העובר, הילוד והתינוק
שיעור 2	גליאה - שיטות מחקר בהתפתחות - דיון בדוגמאות של מחקרים רלוונטיים
שיעור 3	גליאה - הצגת נושאי מחקר ע"י המרצה ובחירת נושאים על ידי התלמידים
שיעור 4	יפוש מקורות לכתיבת סקירת ספרות – אישי וקבוצתי
שיעור 5	גליאה – כתיבת פרק המבוא בהצעת המחקר, מבוסס על סקירת הספרות
שיעור 6 - 7	עוץ פרטני בצוותים – כתיבת המבוא
שיעור 8	גליאה – שיטות הערכה והתערבות שימשו בסמינר
שיעור 9 - 10	עוץ פרטני בצוותי המחקר – שיטות
שיעור 11	גליאה – כתיבת הצעת המחקר
שיעור 12	גליאה – הצגה של הצעות המחקר על ידי התלמידים והגשה של הצעות המחקר
שיעור 13	גליאה – המשך הצגה של הצעות המחקר, היבטים טכניים ותיאומים לקבוצות המחקר
רצף שני (סמסטר חורף תשע"ה)	
שיעור 1	גליאה – דיון והערות על הצעות המחקר, ניתוח של הנתונים שנאספו בחופשת הקיץ
שיעור 2 - 4	עוץ פרטני בצוותים – ניתוח של הנתונים והגשה של התוצאות
שיעור 5	גליאה – כתיבת פרק התוצאות והדיון
שיעור 6 - 7	עוץ פרטני בצוותים – דיון, מסקנות, השלכות המחקר
שיעור 8	גליאה – כתיבת דו"ח מחקר
שיעור 9 - 11	עוץ פרטני בצוותים – כתיבת דו"ח המחקר והכנת מצגות
שיעור 12 - 13	גליאה מצגות וסיכום הקורס

מקורות :

אלול נ 2008 חושים ומפגשים בתנועה – פיתוח מערכות תנועה ויישומים בתנועה לפעוטות וילדים
באל, מ.פ. (2007). הפרעת קואורדינציה התפתחותית.

וימר, מ' (2005). ציורים מדברים: כלים ושיטות להבנת ציורי ילדים. תל אביב: מנטור.

וימר, מ' (2011). המדריך השלם לפענוח ציורי ילדים : [ציורים כמצפן להבנת עולמם הרגשי של ילדים ומתבגרים].
ח"מ: חמו"ל.

מלקיודי, ק' (2004). הבנת ציורי ילדים. קרית ביאליק: אח.

סטרן ד 2005 עולמם הבין אישי של תינוקות. הוצאת מודן

קרנביץ ק 2007 הילד הלא מתואם – זיהוי הפרעה בעיבוד החושי SPD והתמודדות עמה. הוצאת אמציה

רז, מ' (2012). הציור כראי הנפש: ניתוח ציורי ילדים ומתבגרים. תל-אביב, רסלינג

Feldman RS 2009 Child development. 5th ed. Prentice Hall ISBN 0205655025 (ISBN13:
9780205655021), 552 pp

Gauvain, M., & Cole, M. (2005). Readings on the development of children. New York, NY: Worth
Publishers.

Groen SE, et al., 2005. General movements in early infancy predict neuromotor development at 9 to
12 years of age. *Developmental Medicine & Child Neurology*. 47(11):731–738

Guzzetta A. et al., 2011. The effects of preterm infant massage on brain electrical activity.
Developmental Medicine and Child Neurology.

Hadders-Algra M. 2004. General Movements: a window for early identification of children at high risk
for developmental disorders. *Journal of Pediatrics*, 145, S12-S18 .

Heinemann K.R. et al., 2011. Infant Motor Profile and cerebral palsy: promising associations. *Dev Med
& Child Neurol*. DOI: 10.1111/j.1469-8749.2011.04063.x

Hernandez-Reif, M., et al., (2007). Preterm infants show reduced stress behaviors and activity after 5
days of massage therapy. *Infant Behavior & Development*, 30, 557-561.

Kiechl-Kohlendorfer U, et al., 2009. Adverse neurodevelopmental outcome in preterm infants: risk
factor profiles for different gestational ages. *Acta Paediatr*. 98(5):792-6

Nordhove SM et al 2012 Early Intervention Improves Behavioral Outcomes for Preterm Infants:
Randomized Controlled Trial. *Pediatrics* ;129:e9. DOI: 10.1542/peds.2011-0248

Orton J et al., 2009 Do early intervention programs improve cognitive and motor outcomes for preterm
infants after discharge? A systematic review. *Developmental Medicine and Child Neurology*.

Piek JP (2006) Infant motor development. *Human Kinetics*. ISBN 073600226. 545p

Roze E, et al., 2009. Functional outcome at school age of preterm infants with periventricular
hemorrhagic infarction. *Pediatrics*. 123(6):1493-500.

Spittle AJ et al., 2009. Improving the outcome of infants born at <30 weeks' gestation – a randomized
controlled trial of preventative care at home. *BMC Pediatrics* 9:73 doi:10.1186/1471-2431-9-73

Usha, G. (2008). *Cognitive development: The learning brain*. Hove, East Sussex, England: Psychology
Press.

Volpe J.J. 2009. Brain injury in premature infants: a complex amalgam of destructive and
developmental disturbances. *Lancet Neurology*. 8(1):110-124.